

nehlaciněšší spis obrázkový k rozšíření užitečných známostí
pro Čechy, Moravaný a Slováky.

Číslo 19.

Vychází každou sobotu.

1854

Ramolínův dům v městě Ajaccio.

Ajaccio, nejvýšeší město na ostrově Korsika, leží na západním pobřeží nad stegnomennými zálivem; zakladatelé jeho byli prý Lešbiové, kteří nazvali je Ajasso od městečka ležejícího pobřeží gešší blíže Mityleny na ostrově Lesbos. U Římanů sloulo Urcinim strže vybornost hliněných nádob, které zde ku přechovávaní vína dělávali. Město v dávnověstí rozprostíralo se v zadu na hoře dotčeného zálivu; roku 1345 opustili je obyvatelé, užití obědce podobným páram okolních bahnišť, která od těch časů již jsou vysušena. — V postranní uličce města stojí nepatrný dům starý s několika okny a poschodými, přináležející panu Ramolinovi, příbuznému paní Václavě Bonaparte; vyobrazení toho domu zde před očmi klademe. Paní tato vynikající nad jiné krásou i myslí zmizela pro váleka manžele svého ve válečných vypravách, i byla účasná trudu jeho i nebezpečností. Roku 1768 slane s autorkem, ve svátek na Nebenslampenji sla

gešší v městě Ajaccio na služby Boží, a však ne nadále pozitivní porodných bolestí uchýlila se do domu příbuzného svého Ramolina, ale nemohouc dogiti do pokoje porodila syna Napoleona v předšíní na čalauně ležící, v kterém vyšití byli Homerovi refové. Dnem neuhledný domek příběhem tímto stal se velmi znamenitý každému cestovateli. Obzvláště není wogáta, který přistáv k Ajaccio neputovalby do toho domu, kde nehlavutněší hrdina světa našeho na svět se narodil. Zde uloženi též třicetiletý malý dělo, zůstali 3 střevců, které Napoleonovi dítěti za hrachu sloužilo.

Předek vyobrazení našeho vystavuje několik Korsikánů v národním kroji, kterýchto u mužského pohlaví velmi gešší sprostý. Epická čepice z kůže neb vlasy, kazagka ze snědého tagfu, frátě spodky s rasmem, od něhož se zadu šíroka hunka (patrontasla) wíší, a posleze frátice (frátě bety) z nevydělanc kůže kládagi wíšedem oděw Korsikána, obecně gešší zatýla-

gicbo sobě za pás bílého nože i ručnici s bodátem. Wešši rozmantroji nagdeme w obleku ženském. Ne-
tyně z Gargelu užívají troje podobného ku troji
mainotských ženšin. Sedlsy ostatních fragů po špa-
nielsku se zahlužuje w záweg, (šlogir) aneb man-
tilin, (španielský plášť) na způsob vlastních wesni-
čanek o světech nosí světlobarevné labátky, sukne i
zástěry.

Horale obyvatelé tatrański.

Mezi zemí uherstau a welikým královstvem pol-
ským, rozkládají a daleko široko vztahují se hory
boští vysoké, skalnaté, a na hůl, zlato a jiné kovy
více bohaté, nežli kterékoli jiné pohoří w Europě;
gsau to slavné „Tatry“, jinak u cizinců Skarpaty
nazývají. Krása a půwaby přírody, u wšši rozma-
nitosti zde se gewjce, wábí na se oko, okauzují bu-
cha každého, komuž sem se bylo dostat, pakli we
prau jeho cit pro krásu cele newyhasnul. — Z ja-
sluhugi hory tyto, aby na ně obrátil pozornost a
žetel každý, kdož we zpytování přírody obliběn na-
chází. Wšak nejen z toho ohledu gsau nám spanilé
Tatry důležité, tužby nás mnohé jiné více zanjmati
musili; zajiňmagi ale ony znamenitého místa w begi-
nách národu slowanského za weliká minulých. Byli
oný kolébka a snad i prworinným sídlem našeho mi-
lého národu českoslowanského; na nich bydlili bez po-
chyby newdawnějších časůch předkové naši, přive-
něžli tam obřad wyprawila se gich negala část, a po-
čechách a družné Morawě se rozšírující, vládu a
moc Slowanů we fraginách vlastní nassj npevnila a
mírdila. Tyto hory staly se ochranau Slowanům
po celé zemi uherstě bydlícím, kdy se hegna divokých
Awarů a Madarů na Europu přihnala, i byly po-
zděgi hrádkau národu před Tatars a Turky. Gsaut
tedy Tatry pro každého Slowana w přirodopisném
i děgorním ohledu hodné blížšího a aupnějšího
seznámení, tím wšše, poněwadž tak málo dosud gich
sobě wšimáno a zpráv s národech na nich bydlících
bud docela liwe, bud welmi chudé býwají. Mímo
to wšak gsau též sídlem rozličných kmenů menších,
s námi spřízněných, mezi nimiž se přemnoho ze živo-
ta, mrawů a ctností prastarých Slowanů nalezati
musi, poněwadž cizí národové we frage tyto hor-
naté přístupu neměli, pročej i lid ten slowanský po-
kaziti nemohli. Na straně jižní část polební bydlí
dilem Slowáci nám gazykem i půwodem neblížší,
literaturau sbratřenj, i wládau anje, s námi spogem.
Mímo jiné dywalitěbné ctnosti vynikají oni neohre-
žitelna a pewna lástau k gazyku mateřskému. Če-
chowé sem w 15tém století a pozděgi w 17tém přišli
s nimi w geden kmen frosili. Dále na východ sídla
swá magi Rusini, genžto po weliké části Halice,
Wolyne, Ukraginy atd. se vztahují. Na straně zá-
padní nacházejí se Huculové, s nimiž čtenáři našeho
Swětozora se gíž seznámili, dále pak na západ bydlí
mimo jiné Horale t. g. Heráci, kterjžto ač newalným
počtem, dobrými wšak wlastnostmi vynikajíce, owšem
zasluhují, bychom je aspoň polub možná, seznali.

Horál polský obýwá jižní hornatou část woge-
wodstwj královského, gest jily neobyčejně gal na
těle tak na duši, pěkného vysokého zrást, tak že
zde to nie neobyčejného není, může zweyšši 7 1/2 str.
wideri; gsaut smyslu bystřich, každé hnutí tělem gest
plně života, a každau byt sebe newnadnější práci
oslažují gim gako wšbec Slowanům přirozená we-
selá powoha buďa. Z štasně se Horálowi obýcegné

každé podniknutí barj, an se na wšše s náramným
ohnem a zápalem obwážuje a wybawá. Nesnáží,
gichžto půwodem nepřigenné powětrí, běží i wšše-
líká flota býwá, Horál sobě nie newššimá, aniž gich
spozoruje; čím celé ústřojí tělesné obwšláštnj jily
a zdravoty nabude. Wšak i takoweto nehod newšši-
mawosti nutj geg gako každého heráka westen život
na horách; neboť wšeliké nesnáže a nebezpečnstwj,
s nimiž ob mladosti zápasiti musí, otuží geg pro bu-
dauj wel, učinj schopným i newobšjznějším podnik-
nům, i pásoj, že s náramnou a gako nestychanou
odwahan tam, kde nu patně nebezpečnstwj hroziti
se zdá, bez rozpaku se pausť. Z gestí nás Horál
s hlubinami, propastmi a s hornjmi frázemi až ku
podívu seznámen, oni se wydrápe po napolo roz-
padlých utesech skalnjch na newyšši kolmo strmicj
skalini, porazí tam i swáji dolů hornj strom w by-
střj potok aneb řčku, a gako šikla zároveň se dře-
wem s hůry we prohlubeň sebe spausťj, a w okam-
ženj stawuge gednotlivé slády, wáže ge we sworn a
na nich i za čas bawie a newěšših rozwodnénj na
místo určené se plawj. — Pracowitost newmawená, a
z ní wyplýwající jiné ctnosti gewj se u Horálů w
aupně míře. Na poljch, kdežto newprwé rozwalené
lamenj z rozpadlých skalí odširaniti, a aurednau
hljnu obginat nanositi musí, rodj se pracowitému
Horálu lewa owěš a zemčata, gežto wšak mu ge-
stě často zashpan sněhy a na podzim wydobytí brání.
Ač zle spláci páda ta wšelikau práci a hmoždění;
předce Horálowi zem tato a debictwj předků, kterej
gménem otčiny nazýwá, milejší gest a dražší nad
fraginy aurebné; pročej skalnaté a holé tyto hory
magi pro něho více wnaby a půwabů nad rowiny
wšelikými plody země oplywající. Epokogenté Ho-
rál, pakli se gen chleba owesného, gako kost ufora-
lého stromné nagisti může, wšak i toho by se za-
částé nedostávalo, kdyby ginál promyšlnostj swau
sobě wýživu wýžiti neuměl. Neboť tito pohořané
bud přny a šindelem wůkolnj frag zásluhují, aneb
zhorowají rozličná náradj a díla truhlářská s ob-
wšláštnj wtipem a mistrwostí. Magi oni we
šerakowé celé slády pěkné a hladce nadělanych stolů,
sedadel i. g., kterjžto tam „kolbussowými“
nazýwají. Druzi pak z gara, gal mile gen sněh s hor
segde, a tráwa bugně zřístá, stawj si na wrcholech
obšjrné salasse (bafowly), kamžto gim z celého okolí
owce dohánějí, kterjžto oni zde pasau, z mléka pak
bryndzu pripravují, a na podzim owce spolu i s ro-
dilem té bryndzy za náhradu wlastníštam nawracují.
Ginj pak opausťj, gal se lera přiblíží a rozmanité
práce letnj nastanau, přemítě hory swé, a to fragi
bud kosenj sěna, žetj a slženj obilj po čas jni
sobě zásojy na zimn šhromáždugi, snabytan pak po-
trawau znou na podzim do her swých se nawra-
cují, aby na holých těch skalínách chléb tak těžce a
draze dobytý mezi swými pokogné zajiti mohli. Ginj
pak konečně bud bratrowánjím bljnného nádobj, bud
rozmanitým obchodem w daleké cizině, ba i w Caro-
bradě či Konstantinopoli swé wýjwy wphledávají.
Zaláštnj ale a pěknau wlastnostj u wššich takowá
newhnaná tatrański gest lást, genžto ge ku zemi
otčiny tak mocně pautá, a i ní stále ráhne, gakož i
lástka i gazyku a řeči mateřské, gížto sobě nad jiné
wábí aniž gi za gmanu proměňugice. So se oděwu
Horálů tple, welmi gest podobn ranchu nassich Slo-
wáků. Na swědku gest fráká, šprostá halená, zde
haunj gmenowáná, barwy šafowé, nespiatá ničím,
a gen záda přitřhwající; kššile nosí bez šince, no-

sznau sponkau sepiat; pas remenny, cwočjy mo-
saznyhmy wylazeny a přiozobeny; pal dlaně těsně
kashoty, barwy bílé, genj sáhagi až po kotnižy, kde
se petlicemi spjnagi; hlavu kryge čepice beránková,
aneb malý nýžy okrauhlý klobouk čili širák; na no-
hau křpce zlyčy aneb z hrubé láze; přes ramena mu
wšy tobolka kožená, též cwočjy okrášlená. Tento
oděw gest powždy w zimě w létě ten samý, prsy
pal i w zimě při neywětšich mrazech gšan odhaleny.
Zeno ale gšan tatočka cele w bílé plátne zaobaleny,
z něho gest kossile, šutně i zástěra, z něho bílá pla-
chetka na hlavě, a zjídka gen gest na nich coš ba-
rewného spatřiti, leda šněrowačku; obuw gašo u
mužů wtřpně upiatá k noze pěkně přiléhá. Dmčata
vkrášluggi sobě hlavu tkanicemi barew rozličných, a
pečuggi přede wšim, aby kossile a rukawy, a to co
možné neywětšostněgi, tkaninau barewnau byly wy-
ššiwane, na ššigi pal nosi plno korálů, šutně páhy
blanštinymy blemowána; aneb docela čerwená neb
blanštná s kalauy. — Lid tatowý pracowitý a spo-
logeny s tjm, co sobě pracně wydobył, a neznagci
marných potřeb, gest spolu zbawen wšech ničemných
starostí, a žiwot geho milým se mu byti widj; čistá
weselosť a zpěw promázi geg wšude, oslazuje trudy
a nesnáze, i zwššuge radosti a wšelité přesy. Tat-
to i Horálé, gašo Slowané wábec, kde národni gidy
ráz a powaha dosud nepolaleny zůstaly přisobenym
chytce, miluggi zpěw a tanec, genj gegid; gšan neumi-
leggi zábawy. W písniach genj se mnoho sly bucha
a mušobiti, gašo to ráz a powaha gidy westereho ži-
wota sebau nese; wšak i něžně milostně písne ob-
zwlaště při kolomyjce, tanci u nich wábec obwy-
šlém, negšan gin neznámé. Tanec tento s obzwlaštijn
mistrowností promádegi. Mladence w gedné ruce drže
bjwku, w druhé sefěrkú, wěrnau společníci swau, točj
se do kola, hned k zemi přisedage, hned zase postá-
luge, sefěrkú do wšse metá i lapá gi w powětřj s
tau neywětšj rychlostj, přitom písne milostně pro-
zpěwuge. Štatem pal ššegj bjwky, čelagjce, až na ně
tanec dogde. Zato newinná zábawa oslazuje žiwot
a spolu ten prospěch do sebe má, že se mladši takto
nad mřu obratným stane. — K ostatnjm dobrým
wlastnostem náleži též prastará etnost slowanů: ho-
stinnosť, poctiwosť a spravedliwosť prostá
wšeho podwodu, prostota a odwážliwosť, pro-
čej i Horálé dobrými gšan wogáhy. Wadau gidy
gest republiwosť k hnewu a mřiwosť, pašli ge šdo
mraji. —

Konče toto ad neobšširně wyobrazení Horálů,
progetuggi své přání a obecnu toho potřebu, aby
gednau aspoň se započaly pyptowati ty rozličné wě-
we národu slowanského, po řiši rakaušé „tak moe-
ně rozššireného, magiej šidla swá, we
wšech tak mět zemjch říše této,“ a aby se
tudjz potlačily a udušily lživé a nelidště hany, gejt
cizinci o našich národech roztribowati se dosawáde
osměluggi.

Rozličnosť i.

Dhánové. Neywětšj oheň, o kterém historie
zmjnu činj, byl 1666 w Londyně a trwal od 2. až do
6. žáji. Šhořelo 13,000 domů, 84 kostelů, 26 špi-
tálů atd. Škoda genom na nábytku a zboží počtala
se štoro 110 mill. šš. Dno celému swětu známé ohni-
wé moře w Moskwe stráwilo 6700 domů.

Lowenj treset (štokřš). Neywětšj lowenj
treset náležá se w šewernj (půlnocj) Americe. Angli-

čane nachytagi tu ročně ryb wjce než 600,000 centů,
w ceně přes 4 mill. šš. Tresťy gšan tady w tatowě
hognosti, že loďky pro ně ani plawati nemohau.

Stawenj. Neywětšj stawenj w rakaušé řiši
gšan: Domow Medioláne, kostel sw. Štěpána we Wi-
dni, králowšty hrad w Praze a slawný chrám swatého
Wjta, bohaty na wšacnosti, tamtéž.

Lize. Wšedca tělesa čjm bljže krownjtu, tjm
gšan lehej, čjm bljž ku volám, tjm gšan težšj. Libra
newážj we Duitě wjce libry. Přičina toho gest, že
země tu stranám polárnjm šlačena, a k rownjtu wjce
zwššena gest. — Pražštych 360 centů do Rayenny při-
nesseno, wážj tam genom 359 centů.

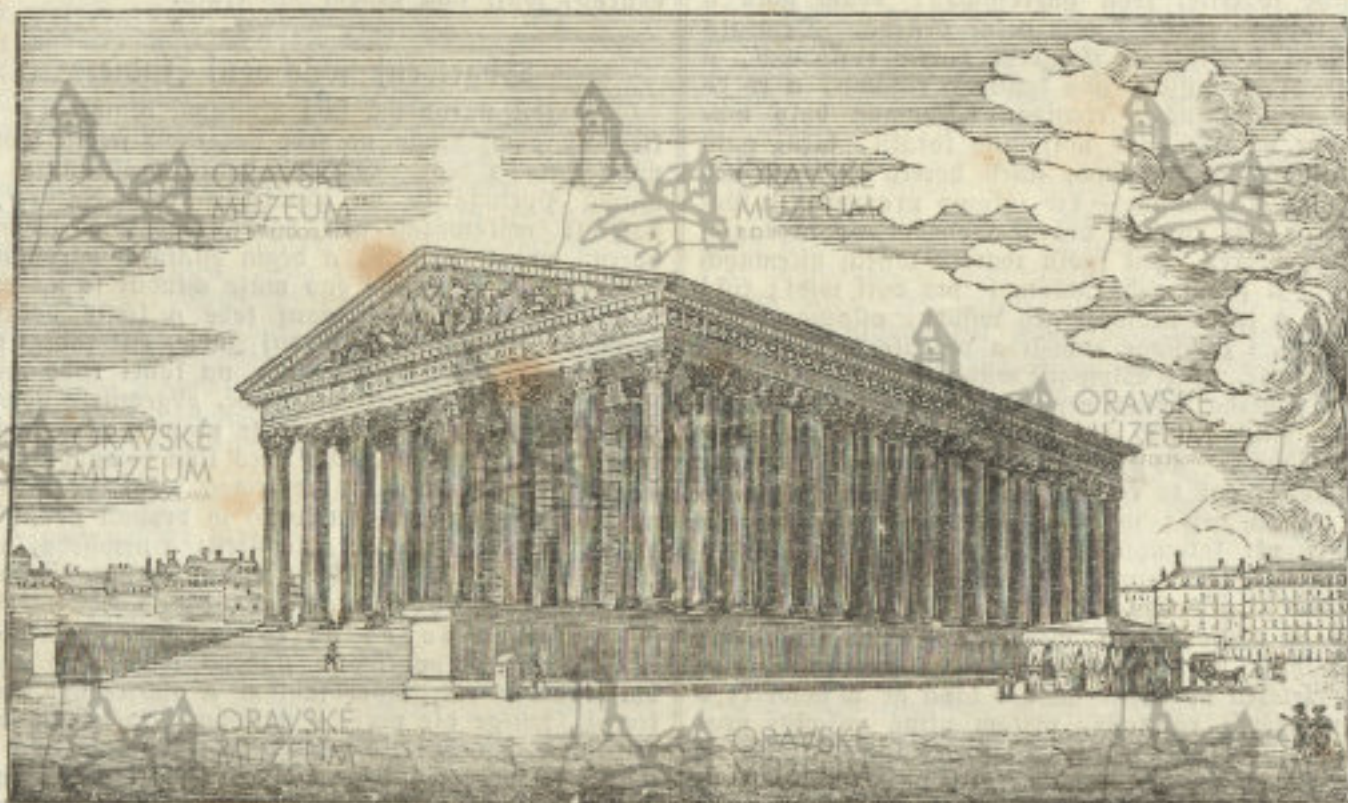
Obgewenj wyhodni Indie.

Každý národ má swá blšstawa okamžení, we
kterýchj powzbuzuge na sebe pozornosť swěta wštec-
ným činy a dgy. Gakžkoli malé prostranstwj za-
ugimá Portugálške na západnjm fragi Šurepy, a
gakžkoli málowážny gest nyněššj wplyw geho na
obecny praud přiběhu a dgyu ostatnjch národůw a
řiši: wšak nie méně ono máže chlubit se na wěky
pamatnau zásluhau, kterauž sobě o lidště potolenj
zgednalo obgewenj wyhodni Indie, čili raděgi wy-
nalezenjm mořské cesty do nj, na konci 15ho wěku.
Z lůna geho wystaupili hrdinowé, obgewitelé nowých
fragů, kterjžto opowážiwše se plawby přes nezmě-
řené moře, přesli bwačate přes linij rownodennj, w
gegij bljžkosti ušlawicnj wětrowé wěgi za několiko
měšiců w gednu a za několiko w druhau stranu, a
prwj s pomocj zwlaštijnho ššěstj a newššednj umě-
losti obešli strašné předhoři Bur, od nich prozwané
Předhořjm dobré naděge (1486).

Slawný Basco de Gama, gehož praporec
nad šochery a opacínami slabého loďstwa se dhwěl,
był obdařen tjm wšeebláhlým a ofwocným umem,
kterž, uměge dle potřeby přisným i lašawým byti,
w každem žiwobytj lidštěho položení galoby we swé
wlasti se náležá. Du uměl panowati nad barbarj
a diwochy přewahau oswěty, a přihetowš fraga-
nau swým k těm stranám wotný a přigemny přj-
stup. Štastnj by byli Portugálci, kdyby, zaslepeni
gšauce marnau etizádostj a nenaspěcným lašomštwjm,
jami národu swého w oěch Indianů mřžymy štkty
nenáwistj, pomluwy a domácjch rozmjššeli byli nepo-
njžili a nezhanobili. Moc Portugálcůw zmizela:
giné národy uwázaly se w země od nich dobyté. Me-
žadná nezhoda newyštad; z knjhy národů paměti slaw-
ných činů prwjch moreplawců, Alwazeza Ka-
brata, kterž praporcům loďnjm swého národu čest
a wážnosť od Persie až do Čjny zgednal, a prohlé-
dawého do bndačnosti Alfonsa Albuquerque, kterž
založil w Goji ššednj město šupetwj a wo-
genštych wypraw Portugálcůw, a rozptylil wšelité
počjnanj egyptštych Šultanů w zátoce perské. Dů-
ležité tyto zbehlisť, gimjž Europeanům cesta do In-
die se otwěkla, změnily předešly a zavedly nowý
přádek wěci; otwěkely západnjm národům nové
prameny národni ššly, a zachowaly Europu před
ghem Turku, kterjžto, zahotěwš wšelštan wššni-
wosť se swé wjře, a nesauce meč w gedné a alfo-
ran we druhé ruce, wytáhli byli podrobiti swé po-
wěre wšefeky národy na swrchku země této. Dbge-
wenj Indie powzbudilo záwistnjšj Portugálcůw, a
wmušlo ducha podobných předsowetj a činů wšem
tehdeššjm šupetčým národům Europy. Následkem
toho pošliadati lze obgewenj Ameriky, kterjžto pro-

stavil Španěl smělý Grmiezian Christofor Colón (Kolumbus); nebo tž v čas své výpravy byl sobě umínil gedíně wynagiti novau cestu do východnj Indie, tdyž ay místo toho nebe amysl geho obměnilo obgewením nového světa, Ameriky. Tehdejší neznámost pravého položení krajín a zemj byla tak veliká, že on obywatele Ameriky saudil býti obyvatele Indie, odkudž až podnes ostrovům tēm nepřirod od Kolumba obgeweným gměno západnj Indie pozůstalo. Papež, požíwagjci tehdaž práwa rozdělowánj zemj mezi mocnáki, požáwán gla za prostřednjka od obau národů, protáhnul meznj čáru

mezi panstwými gegid, a rozdělil nowý svět mezi Špance a Portugálce. A wšak domněle tyto hranice, proměnuu okoloností, zmizely docela, a Portugálsto, utratiwši udatného, ale nerozvážliwého svého panownjka Sebastiana na poli Afriky (1578), stalo se křistj schytralého a zatwřelého Filippa II, krále hispanského (1581). Udatnost Portugálcům, naskazená malátností indianům, padla obětj štedliwého wplywu podnebj toho, a gině národy, trpělivější, statečtější a ostrážnětší, Hollanďané i Angličané, udhwátili jim owoce udatenstwj gegid předků.

Chrám swaté Magdaleny w Paríži.

Tento chrám powstalý ze steguognenného kosteljka, ležj nedaleko elisejských polj. Základnj kámen k němu položen roku 1764 w dubnu podlé náwrhu králowského stavitele Contanta d'Orvy; a po smrti stavitelowé roku 1777 Couture nástupce geho rozbaurou wšefco, započal budowati podlé nowých plánu, mace w umyslu stawenj to zříditi na způsob parížského Pantheonu. Rozbrogowé vznikl w roce 1789 wšefco podnikánj znáhla překazili, a w následugjích letech rozličně ponawrhowáno, gakby se použiti mělo budowj, z částj již dokonané, gestto již dwa milliony stála. S ponawřeno z chrámu učiniti siň k zasedánjím zálonodárného sboru, razeno obrátiti geg w divadlo, knihárnu aneb w muzeum atd. Wšak nikteré ponawřenj w skutek mředeno nebylo, až Napoleon roku 1806 wydal rozkaz, aby kostel swaté Magdaleny jako chrám sláwy dostawěn byl. Ejsař z mnoha sobě zaslaných náwrhů wybral plán pana Vignona, zamýšlegjeho francouzským armádám postawiti wjtěžoslawný pomník w docela řeckých formách. Tento stawitel, walně již w budowánj pokročiw, dostal nařizenj po dojednntj Ludwjka XVIII. na trůn, aby welikolepě stawenj toto gakožto chrám Boží dokonál.

Sloupowé w korinthickém pořadu obšlěnjí přelauhy tento čtverhran, který přewýborně spojuje lepotu se wynešeností, i swosínoš s gemným wklusem, přigemně bawě oko sehtými odměry své ohromné wystawnosti. Přednj i zadnj část chrámu každá sama o sobě ozdobena osmerem slupů, a pobočnj strany magj gich osmnácte. Wšickni tito přemistně zdelanj sloupowé glau okrášleni na hlawách swých wštecňými kezhami, rownagiejmi se k nepřemestnětšimu dílu toho způsobu w dáwnowělosti. Wnitřek oswětlen s njžtými kuplemi, gež z wenku widěti nelze a tudj w celé budowě nijádného okna nespátřjs. Stj nádherného chrámu gest neypanilegšj ozdobau parížského náměstj, kterémž každj cizinec welmi se podiwj, uwědew na prawo welebnau řeku Selwanu i wšlechtlý palác komory deputowaných, na lewo spátřiw poradj pěkně zřizenyh domů ulice řečené Rivoli, wzadu pak zahljdnuw zahradu slawného tuleriěského zámku, kde od tolika již stoletj bydlj králowé Francouzštj. Chrám swaté Magdaleny, před 70lety započatý, za našich teprwa dnů gest šťastně dokonán.